

Samrådsredogörelse för Vattentjänstplan Borgholms kommun

Upprättad 2025-06-30

- Borgholms kommun har under 2024 tagit fram ett förslag till Vattentjänstplan. 2024-12-10 (§150) beslutade kommunstyrelsen att samråd ska inledas vilket pågick mellan 21 december 2024 och 28 februari 2025. Denna redogörelse sammanfattar och bemöter de synpunkter som inkommit.

Vid årsskiftet 2022/2023 inträdde en ändring i Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. Ändringen innebär ett krav på kommunerna att det ska finnas en aktuell vattentjänstplan. Huvudsyftet med vattentjänstplanen är att ge förutsättningar för en god planering av kommunens uppdrag och skyldighet att ordna med allmänna, d.v.s. kommunala vattentjänster.

Tillväxtavdelningen har tagit fram ett förslag till vattentjänstplan som beskriver kommunens långsiktiga planering för hur de allmänna vattentjänsterna ska tillgodoses samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid skyfall, havsnivåhöjning och torka, som följd av ett förändrat klimat. Befintlig VA-plan från 2013 har legat som grund men har omarbetats och kompletterats med bl.a. ett fördjupat dagvattenavsnitt samt en ny del om klimatanpassning av VA-anläggningen, Vattentjänstplanen kommer att ersätta befintlig VA-plan. Planförslaget har upprättats i enlighet med Lag (2006_412) om allmänna vattentjänster §6 a-d.

Redogörelse för processen

Handlingarna har skickats ut enligt sändlista till allmänheten, berörda myndigheter, förvaltningar och föreningar. Samrådshandlingarna har dessutom funnits tillgängliga i kommunens servicecenter i Borgholms stadshus samt på www.borgholm.se.

Värdefulla synpunkter och förslag har inkommit och redovisas i denna samrådsredogörelse. Vissa yttranden har kortats ner men innehåller det väsentliga i sak. Kommunen har kommenterat och beaktat samtliga yttranden, tagit ställning till eventuella ändringar som behöver ske och uppdaterat planen inför granskning.

Totalt inkom 14 yttranden under granskningstiden varav ett från en privat fastighetsägare, övriga från myndigheter och andra remissinstanser.

Inkomna yttranden:

Länsstyrelsen Kalmar län	2025-02-25
Sveriges Geologiska undersökning (SGU)	2025-02-24
Borgholm energi AB	2025-02-19
Miljö- och byggnadsnämnden, Borgholm	2025-01-27
Lantbrukarnas riksförbud (LRF)	2025-02-27
Mörbylånga kommun	2025-02-20
Region Kalmar Län	2025-02-12
Räddningstjänsten Sydost	2025-01-14
Statens Geotekniska institut (SGI)	2025-02-27
Trafikverket	2025-02-27
Vattenmyndigheten Södra Östersjön	2025-02-27
Ölands Naturskyddsförening	2025-02-24
Ölands Vattenråd	2025-02-28
Enskild fastighetsägare	2025-02-28

Sammanfattning av yttranden:

Länsstyrelsen Kalmar län vill påpeka att kommunen saknar aktuell översiktsplan. Länsstyrelsens rådgivande synpunkter rör bland annat att verksamhetsområden för VA behöver tydliggöras i kartor samt att barnperspektivet och totalförsvaret bör beaktas. Specifika synpunkter ges gällande det kommunala ansvaret. Plan för underhåll och förnyelse av befintlig VA-infrastruktur behöver enligt Länsstyrelsen specificeras. Återanvändning av slam och avloppsvatten bör beröras, påverkan på miljökvalitetsnormer, klimatanpassningsåtgärder, vattenförsörjning och påverkan från förorenad mark kan förtydligas.

Sveriges Geologiska undersökning (SGU) SGU avstår från att lämna yttrande i ärendet.

Borgholm energi AB bidrar bland annat med fackmannaspråkliga rättelser, justeringar av vissa tekniska fakta gällande VA-försörjningen, information om förnyelsetakt samt förtydligande beskrivningar av VA-anläggningens funktion.

Miljö- och byggnadsnämnden, Borgholm har inkommit med text- och faktamässiga synpunkter på innehållet, anpassade till de uppdaterade riktlinjerna för enskilda avlopp. De upplyser om de nya nationella föreskrifterna för tillsyn och föreslår förtydliganden kring tillsynsplaneringen samt bidrar med redaktionella ändringar.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) påpekar vikten av dialog mellan kommun och mark-ägare eller andra sakägare vid arbetet med att skydda grund- och ytvatten. Gällande kraven på minskad övergödning ser man att bräddningar från avloppsreningsverk behöver minska. Med tanke på vattensituationen behöver kommunen se över leverans av vatten till lantbruk vid eventuell vattenbrist och påminner om att livsmedelsproduktionen är en beredskapsfråga. Man lyfter vikten av ett kretsloppstänk för vattenresursen. Man ser positivt på bevattningsförbud och de spara-vatten-kampanjer som bedrivs i kommunen.

Mörbylånga kommun påpekar att en framtida, gemensam spillvattenhantering på öns östra sida fortfarande hyser en del frågetecken samt att råvattenledningen över sundet bör beskrivas vagare ur säkerhetsaspekt.

Region Kalmar län anser att vattentjänstplanen över lag är väl genomarbetad. Borgholms kommun bör klargöra att VA-huvudmannen inte har skyldighet att leverera dricksvatten till avtalskunder som industrin, vid händelse av vattenbrist.

Räddningstjänsten Sydost vill att brandpostnätet nämns och att systemet bör utformas i enlighet med gällande VAV riktlinjer, främst VAV P83 och P76. De önskar informationsdelning från kommun till räddningstjänsten avseende samhällsviktiga verksamheter. Angående översvämningsrisker och framtida klimat bör övergripande planering innefatta förebyggande åtgärder samt belysa de enskilda fastighetsägarnas ansvar.

Statens geotekniska institut (SGI) har yttrat sig gällande geotekniska säkerhetsfrågor. Kommunen bör ta hänsyn till risk för ras, skred och erosion vid utformning av VA-system inkl. dagvattenhantering. Skyfall och förändrad markanvändning kan påverka riskerna, vilket bör uppmärksammas, och SGI påminner om det planeringsunderlag som tagits fram.

Trafikverket håller med om behovet av skydd för våra vattentäkter. De informerar om att Region Kalmar kan prioritera åtgärder på regionala statliga vägar såsom skydd av vattentäkter, i länstransportplanen. De påpekar att byggnation inte får belasta vägplanens dagvattenhantering med tillkommande vatten och att detta behöver hanteras i översiktlig planering och detaljplanering. Vid ledningsdragning inom vägområdet för en statlig väg, ska tillstånd sökas hos Trafikverket enligt väglagen 44 §.

Vattenmyndigheten anser att planen innehåller mycket bra information. Man föreslår hur vattentjänstplanen kan utvecklas för att underlätta att nå miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten genom att generellt förtydliga bedömd påverkan på miljö kvalitetsnormerna för planerade åtgärder. Myndigheten ser positivt på att planen berör vattenbrist och torka och påminner om det delåtgärdsprogram som tagits fram där länsstyrelsen har ett uppdrag för rådgivning till företag kring vatteneffektivisering.

Ölands naturskyddsförening lyfter frågan om vikten att ordna med spillvattenförsörjning för den sydöstra kommundelen och att tänkt lösning är avhängig med att en överenskommelse mellan kommunerna sker.

Ölands vattenråd lyfter behovet av att vattentjänstplanens konsekvenser analyseras ur en kostnads- och effektivitetsaspekt samt även beaktar miljö-, klimat och resurskonsekvenser. Föreningen ser positivt på kommunens ambitioner med återföring av avloppsvatten för bevattning men ifrågasätter dagvattenanläggningarnas renings- och kostnadseffektivitet. Man poängterar behovet av uppföljning av vattenkvalitet för att säkra dricksvattenkvaliteten i våra täkter. Man anser även att kommunen bör fokusera på kvarhållning av vatten för att säkra vattenförsörjningen.

En enskild fastighetsägare ifrågasätter att tidsplanen för VA-utbyggnad har förändrats och att deras område skjuts fram i tiden för anslutning till kommunala VA-tjänster.

Revideringar i planen

- Redaktionella ändringar har skett.
- Kommunen har antagit en ny översiktsplan och denna information har uppdaterats.
- Delar av texten har förtydligats för ökad läsbarhet och förståelse.
- Delen om enskilda anläggningar har skrivits om för att stämma överens med Miljö- och byggnadsnämndens nya riktlinjer för enskilda avloppsanläggningar samt tillsynsplanering.
- Förtydligande har skett gällande åtgärdernas förväntade påverkan på miljö kvalitetsnormer och möjligheten att nå målen för dessa. Motsvarande har skett i MKB.
- Tillägg har skett enligt kommunens kommentarer.

1 Länsstyrelsen i Kalmar län, 2025-02-25

Allmänna synpunkter

Vattentjänstplanens syfte är att ge förutsättningar för en god och långsiktig planering av kommunens skyldigheter att ordna allmänna vattentjänster. Planen ger dessutom berörda möjlighet till inspel och deltagande i processen eftersom vattentjänstplanen ska samrådask och granskas enligt 6 c § lagen om allmänna vattentjänster.

Borgholms kommun har tidigare tagit fram en VA-plan som följer Havs- och vattenmyndighetens ”Vägledning för kommunal VA-planering”, rapport 2014:1. Detta innebär att en översikt och en VA-policy har arbetats fram. VA-policyn och VA-översikten har inarbetats i samrådsversionen av vattentjänstplanen. Detta medför att samrådsversionen är omfattande.

Kommunen vision och översiktsplan

Länsstyrelsen vill påpeka att kommunen saknar aktuell översiktsplan och att den nya översiktsplanen beräknas antas under år 2025.

För fysisk planering är det önskvärt med en redovisning av vilka tätorter och framtida exploateringsområden som kan ha begränsningar i kapacitet eller andra svårigheter med att försörja en planerad bebyggelse med en eller flera vattentjänster.

Vattentjänstplanen bör ha en detaljeringsgrad som gör det möjligt att även i översiktsplanen ge en tydlig vägledning avseende vilka områden som försörjs eller avses försörjas av respektive

Kommunens kommentarer:

Vattentjänstplanen har till viss del kortats ned.

Kommunen har numera en aktuell översiktsplan som vann laga kraft den 18:e april 2025. Detta har uppdaterats i plan och MKB.

Tätorternas bebyggelse är knuten till en kommunal reningsanläggning. Dess försörjningsområde och kapacitet beskrivs i VA-översikten under kommunala anläggningar. Det har förtydligats hur framtida utvecklingsområden ska försörjas, vilket även ger en tydligare koppling till översiktsplaneringen.

Frågan om huruvida kommunal VA-försörjning behövs, grundas i om behov föreligger enligt LAV 6 §. Detta framgår i planen och kan

vattentjänst. Även områden som har behov av enskilda lösningar bör beaktas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön enligt 6 § b lagen om allmänna vattentjänster. Vattentjänstplanen bör också motivera ställningstaganden enligt ovan.

I samrådshandlingarna skriver kommunen att man följer processen i Plan- och bygglagen med samråd, granskning och antagande. Länsstyrelsen konstaterar att laghänvisningen är felaktig eftersom vattentjänstplanen tas fram via lagen om allmänna vattentjänster.

Kommunen bör förtydliga om en särskild VA-plan kommer att utformas eller om vattentjänstplanen ska betraktas som en sådan.

Information om verksamhetsområden för VA

Samrådshandlingen beskriver hur kommunen långsiktigt planerar att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster. En central del i denna planering är att fastställa verksamhetsområden.

Information om kommunens beslut om verksamhetsområden bör finnas lättillgängligt och offentligt. Den karttjänst som ni har publicerat på er hemsida har legat nere under en tid. Länsstyrelsen ser gärna att problemen åtgärdas så att allmänheten åter får tillgång till informationen.

Kartunderlaget i bilaga 2 "Utbyggnadsplan för kommunalt VA" är allt för översiktligt för att enskilda fastighetsägare ska kunna nyttja dessa kartor.

Länsstyrelsen är medveten om att delar av VA-anläggningen bör omfattas av sekretess och därmed inte kan publiceras offentligt. Verksamhetsområden på fastighetsnivå bör dock kunna publiceras.

Betydande miljöpåverkan

Länsstyrelsen bedömer att fastställande och genomförande av vattentjänstplanen inte bedöms medföra en risk för betydande miljöpåverkan men det kan ändras om planen konkretiseras. Dessutom krävs miljöutredningar för respektive åtgärd/projekt som ska utföras.

Barnperspektivet

appliceras på all bebyggelse. Aktuella områden behovsanalyserats på miljö- och hälsomässiga grunder och om behov föreligger planeras det för utbyggnad. Områdena är tidsatta i utbyggnadsplanen.

Informationen har justerats.

Vattentjänstplanen kommer att ersätta VA-planen, vilket har förtydligats.

Protokoll där beslut tagits kungörs på den kommunala anslagstavlan.

Verksamhetsområden syns åter i kommunens digitala karttjänst.

Den tryckta kartan i bilaga 2 är medvetet översiktlig. Information om verksamhetsområden på fastighetsnivå nås via vår digitala karta på hemsidan.

Erforderliga utredningar sker och tillstånd söks i samband med uppstart av nya VA-projekt.

Barnkonventionen (Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)), blev svenskt lag år 2020. Lagen innebär ett förtydligande av att barns rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser och ärenden som rör barn. Av vattentjänstplanen framgår inte tydligt om en prövning av barnets bästa har genomförts. Länsstyrelsen rekommenderar därför kommunen att göra en bedömning om hur barn och unga påverkas av planen.

Sekretess

Länsstyrelsen vill lyfta att det är av stor vikt att beakta totalförsvarsplaneringen i arbetet med vattenförsörjningen samt att det kan finnas behov av sekretess vid känsliga uppgifter. Det är viktigt att en bedömning görs av vad som kan inkluderas i vattentjänstplan så den kan vara tillgängligt för allmänheten.

Information

Länsstyrelsens yttrande begränsar inte länsstyrelsens möjligheter att framgent ställa krav enligt lag (SFS 2006:412) om allmänna vattentjänster, om uppgifter framkommer eller omständigheter uppstår som föranleder sådana krav.

Specifika synpunkter

Kommunalt ansvar

Ansvarsförhållandet mellan fastighetsägare och kommunen för hantering av spill-, dricks- och dagvatten beskrivs i olika delar av vattentjänstplanen. I bilaga 2 "Utbyggnadsplan för kommunalt VA" redovisas de områden som på sikt kommer att anslutas till spill eller dricksvatten. De olika områdena är tidsatta på ett tydligt sätt.

Dagvattenhanteringen i kommunen beskrivs istället i "Handlingsplan för en hållbar dagvattenhantering" i vattentjänstplanen. Kommunen anger att fler samhällen ska utredas - så som Köpingsvik och Löttorp. Av vattentjänstplanen bör det framgå när dessa utredningar ska genomföras och vilken förvaltning eller förvaltningar som ansvarar för utredningen.

Underhåll och förnyelse av befintlig VA-infrastruktur

Planen har reviderats och detta beskrivs under nationella mål.

En bedömning av uppgifter som behöver sekretesskyddas och vilka som kan vara fortsatt offentliga har skett i samråd med berörda funktioner i kommunen.

Kommunen noterar detta.

Idag ligger planeringen på en övergripande nivå. Ambitionen är att det ska finnas en tidsatt plan för utbyggnad av dagvattennätet framöver. Behovsbedömning ska ske likt övriga vattentjänster. Ansvaret för genomförandet ligger på Kommunledningsförvaltningen.

Vattentjänstplanen har redigerats för att förtydliga detta mål.

Kommunen redovisar i kapitel 6 ” Handlingsplan för den allmänna anläggningen” åtgärder på spill- och dricksvattenanläggningarna. Det finns även ett stycke om förnyelse av ledningsnätet och då främst kopplat till spillvattennätet.

Kravet på vattentjänstplaner är en styrning från Regeringens sida för att säkerställa att kommunerna tar sitt ansvar att underhålla och förnya VA-infrastrukturen. Den långsiktiga planeringen av hur behovet ska tillgodoses får ett allt större utrymme i lagtexten.

Länsstyrelsen anser att Borgholms kommuns redovisning av underhållsåtgärder är allt för generella hållna för att uppnå lagstiftarens intentioner. Kommande underhållsåtgärder bör sammanställas i en tidsatt handlingsplan. Handlingsplanen kan med fördel läggas som en bilaga till vattentjänstplanen.

Förnyelsetakt

En av de viktigaste VA-tekniska frågorna är hur den befintliga VA-infrastrukturen ska förnyas och i vilken takt - så kallad förnyelsetakt. Förnyelsetakten kan skilja sig mellan olika ledningsnät för spill-, dricks- och dagvatten. Takten kan också variera över tid beroende på tillstånden på de befintliga ledningsnäten. Branschorganisationen Svenskt Vatten rekommenderar ingen specifik förnyelsetakt men länsstyrelsen anser att uppgiften bör framgå av vattentjänstplanen. En förnyelseplan är direkt avgörande för att resurserna ska kunna nyttjas optimalt.

Återanvändning av slam och avloppsvatten

Av rådets direktiv den 27 november 2024 (2024/3019) om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse framgår av artikel 15.1 ”Medlemsstaterna ska systematiskt främja återanvändning av renat avloppsvatten från alla avloppsreningsverk när så är lämpligt, särskilt i områden med vattenbrist, och för alla lämpliga ändamål”.

Länsstyrelsen har kännedom om att renat avloppsvatten används för bevattning av jordbruksmarker i Böda. Det är positivt att även bevattning med avloppsvatten från Borgholms avloppsreningsverk utreds. Det är dock viktigt att poängtera att det även kan finnas andra använ-

Se svar nedan om förnyelsetakt.

Information om förnyelsetakt och underhåll har lagts till och framgår numera i Vattentjänstplanen.

dningsområden för renat avloppsvatten än be-
vattning som bör tas i beaktande.

Av artikel 20.1 framgår att ”Medlemsstaterna ska
uppmuntra återvinning av värdefulla resurser i
slammet...” Näringsämnen i slammet är en
sådan resurs. Idag skickas slammet från Borg-
holms kommun till sluttäckning av avfalls-
deponier. Kommunen bör därför utreda andra
lämpligare avsättningsalternativ där resurserna
nyttjas på ett mer optimalt sätt.

Miljö kvalitetsnormer i vattentjänstplanen

Länsstyrelsen kan konstatera att det på flera
ställen i vattentjänstplanen för Borgholms
kommun hade varit lämpligt att redovisa vilken
påverkan förslagen i vattentjänstplanen har på
miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten.
Även hur hänsyn har tagits till miljö kvalitets-
normerna i de bedömningar som har gjorts. Detta
för att skapa synergier och inte få motstridiga
planeringsdokument i kommunen, då VA-pla-
nering med hänsyn till miljö kvalitetsnormerna
för yt- och grundvatten ändå, förr eller senare,
måste göras enligt gällande lagstiftning.

Det hade också varit av stort värde om det fram-
gick i beskrivningen av de olika områdena om
föreslagna åtgärder i VISS överensstämmer med
kommunens planerande utbyggnadsområden
samt hur planen bidrar till att uppnå MKN,
särskilt på landsbygden eller utanför detalj-
panelagt område.

Vattenförekomsterna påverkas bland annat av
näringsämnen från avloppsreningsverk och
diffusa utsläpp från enskilda avlopp med brist-
fällig rening. I vattentjänstplanen saknas en
beskrivning av vattenresurserna som nyttjas och
om det finns tillräckligt med vattentäkter, och
tillståndsgivna uttagsvolym, för att täcka det
framtida vattenbehovet, samt hur stort vatten-
behovet beräknas bli. Även en övergripande
beskrivning av grundvattnets kvantitativa och
kvalitativa status behöver finnas.

Skyfallspåverkan på den allmänna VA- anläggningen

Länsstyrelsen noterar att en översvämnings-
kartering inte har gjorts eller tagits fram med
utgångspunkt för kommunens geografi där vat-
tendragen utgör den största risken för översvä-
mningar. Karteringen behöver tas fram och redo-

Ett förtydligande har skett i planen.

I Miljökonsekvensbeskrivningen tas påverkan på
miljö kvalitetsnormerna upp på en övergripande
nivå.

En mer specificerad bedömning kommer att ske
för planerade åtgärder. Uppskattade positiva
effekter av de föreslagna åtgärderna har
förtydligats i planen, såsom minskad påverkan på
recipienten gällande kväve och fosfor från
enskilda avlopp etc.

Kopplingen till miljö kvalitetsnormer och VISS
har tydliggjorts för utbyggnadsområden.

Vattenresurserna är med avsikt översiktligt
beskrivna men vi anser att mycket av den
efterfrågade information går att finna i planen.

Bedömningen av kvalitativ och kvantitativ status
har förtydligats.

Fördjupade fakta finns i de lokala och regionala
vattenförsörjningsplanerna. En hänvisning finns
till dessa.

Översvämningsmodellering sker kontinuerligt i
detaljplanering och dagvattenplanering och en
särskild Risk- och sårbarhetsanalys finns för
Borgholm och Köpingsviks tätort.

visa på ett tydligt sätt hur tätorterna kan påverkas vid extremnederbörd och höga flöden i vattendragen. Den är en god grund i arbetet med att identifiera risker, både för VA-anläggningarna och övriga delar av tätorterna.

Länsstyrelsen bedömer att det vore önskvärt om kommunen kompletterade vattentjänstplanen med en övergripande beskrivning av hur kommunen påverkas av klimatförändringar. Även hur kommunen anser att arbeta strategiskt med konsekvenserna av detta i förhållande till kommunens vattenplanering.

Det är inte heller tydligt hur de identifierade riskområdena förhåller sig till allmänna VA-anläggningar och/eller samhällsviktig verksamhet. Ni bör särskilt specificera, förtydliga och utveckla bedömningen för hur allmänna VA-anläggningar påverkas för att följa lagstiftningens krav (6 b § LAV). Det vore positivt om bedömningen innehöll någon form av värdering eller prioritering av riskområdena, exempelvis genom att beskriva var konsekvenserna av ett skyfall blir störst.

De flesta ledningsnät har ofta stort inläckage och det är vanligt att det finns felkopplade tak- och dräneringsledningar anslutna till ledningsnätet för spillvatten. Dessa har ofta stor inverkan på flödet till reningsverket och är beroende av nederbörds-mängden. Länsstyrelsen bedömer att skyfallsanalysen behöver också kompletteras med ovanstående risker.

Gällande klimatanpassning och dricksvatten bedömer länsstyrelsen att det saknas information om hur Borgholm kommun ska jobba med att säkerställa de allmänna vattentjänsterna vid en längre torrperiod. Länsstyrelsen framför också att havsnivåhöjningen påverkar dagvattennätet och att det behöver anpassas till kommande förutsättningar.

Åtgärder för att skydda VA-infrastrukturen

Klimatanpassningsåtgärder för att skydda VA-infrastrukturen mot skyfall har beskrivits på en generell detaljeringsnivå. Det redovisas dock inte om det finns några VA-objekt (pumpstationer, vattenverk o.s.v.) som riskerar att påverkas. För de VA-objekt där åtgärder är motiverade behöver kommunen ta fram en handlingsplan. En sådan handlingsplan bör vara tidsatt och kan med fördel läggas som en bilaga till vattentjänstplanen.

Översvämningskarteringar bör ingå i vårt kommande klimatanpassningsarbete.

Vattentjänstplanen fokuserar på hur den allmänna VA-anläggningen riskerar att påverkas. En mer omfattande analys behöver ske i en övergripande klimatanpassningsplan.

En bedömning har skett gällande risk för översvämning av den allmänna va-anläggningen. Detta samt bedömningen av konsekvenserna har förtydligats.

Inläckage-problematiken samt förslag på hur det kan minska tas upp i planen.

Detta finns beskrivet i planen men har förtydligats.

Vissa förtydliganden har skett i planen.

Beskrivning av pumpstationer och vattenverkens läge och sårbarhet hålls medvetet översiktligt med avseende på säkerhetsaspekten.

Förorenad mark

Gällande förorenade områden saknas en tydlig beskrivning av spridning av föroreningar från förorenade områden via dagvatten och skyfall. Föroreningar finns oftast i en mark- och en vattenfas. Vissa föroreningar binder hårt till markpartiklar och fastläggs i mark men många föroreningar är helt eller delvis vattenlösliga varvid de löses upp och följer med olika vattenflöden. Mängden vatten som infiltrerar genom ett förorenat markområde är därför relevant för bedömning av spridning av föroreningar från samtliga områden, inte enbart sådana markområden som användas för dagvattenanläggningar.

Vattenförsörjning

Ett nytt reviderat vattenskyddsområde för Rälla beslutades i januari 2025 så nu bedömer ni att alla vattentäkter utom Rullbackarna har aktuella vattenskyddsföreskrifter, vilket vi ser som positivt. Däremot ställer vi oss tveksamma till er bedömning att ett vattenskyddsområde för Rullbackarna inte är nödvändigt i nuläget, vilket ni själva också antyder i ett senare skede i planen. Även om det inte finns någon bebyggelse eller verksamhet som riskerar att påverka vattenkvaliteten negativt i närheten av tälken idag, så tar ni inte höjd för att detta kan tillkomma i framtiden. Vi rekommenderar att ni säkerställer alla dricksvattentäkters skydd med ett uppdaterat vattenskyddsområde för att ta höjd för både nutida och framtida risker, och ge tälkerna ett långsiktigt skydd i ett flergenerationsperspektiv.

Det hade varit önskvärt om beskrivningen av planerade åtgärder även innehöll en tidsatt ansvarslista för genomförandet av åtgärderna, samt en beskrivning av hur dessa åtgärder kan påverka miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Ni nämner olika beslutsår för det nya uppdaterade vattenskyddsområdet i Rälla på olika ställen i planen. Rätt beslutsår ska vara 2025. Detta behöver uppdateras på flera ställen i planen.

Det är positivt att ni har en nödvattenplan. Det låter emellertid som att planen saknar perspektivet höjd beredskap, därför ser vi gärna att en uppdatering av planen som omfattar även höjd beredskap och ytterst krig förs in i åtgärdslistan.

Kommunen har generellt en god kunskap om de förorenade områden som finns i kommunen men vi kommer framöver att ha denna information i åtanke under planeringsarbetet.

En översyn av skyddet för våra vattentäkter sker kontinuerligt och bedömningen av behov kan komma att förändras.

Att utreda behovet av ett eventuellt vattenskyddsområde vid Rullbackarna är en föreslagen åtgärd i planen.

Informationen har förtydligats.

Kommunen noterar detta. En generell ansvarsbeskrivning finns dock i planen.

Beslutsår har justerats i planen.

Beskrivningen av nödvattenplanen har förtydligats.

2. SGU, 2025-02-24

SGU avstår från att lämna yttrande i rubricerat ärende.

3. Borgholm energi AB, 2025-02-19

Borgholm energi har korrekturläst och bidragit med textmässiga justeringar och nya fakta om anläggningen.

4. Miljö- och byggnadsnämnden, Borgholm, 2025-01-27

Kommunstyrelsen i Borgholms kommun har tagit fram ett väl utarbetat förslag till vattentjänstplan. Förslaget till vattentjänstplan visar på ett mycket tydligt sätt hur de allmänna vattentjänsterna ska tillgodoses genom en långsiktig planering av åtgärder. Vattentjänstplanens framtagande är reglerat i lagen om allmänna vattentjänster. Kommunen ska samråda med berörda fastighetsägare och myndigheter och ställa ut förslaget till granskning innan kommunfullmäktige kan anta vattentjänstplanen. Syftet med samrådet är att ge berörda insyn och möjlighet till deltagande. Här följer miljö- och byggnadsnämndens synpunkter på dokumentet.

De riktlinjer för enskilda avlopp som antogs av miljö- och byggnadsnämnden i Borgholms kommun 2007-08-30, var till stora delar gemensam med Mörbylånga kommun. De riktlinjerna byggde de allmänna råd från Naturvårdsverket om ”små avloppsanordningar för hushållspillvatten” som började gälla 2006. Sedan dess har Havs- och vattenmyndigheten (HaV) publicerat ”Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten” (HVMFS 2016:17). Från och med 2016 gäller alltså delvis andra riktlinjer för enskilda avlopp. Miljö- och byggnadsnämnden (nämnden) kommer därför inom kort revidera de gamla riktlinjerna från 2007 och även riktlinjerna för sluten tank. Det är därför olyckligt att förslaget på vattentjänstplanen inte harmoniserar med de nya riktlinjerna för enskilda (små) avlopp.

Informationen har lagts in i Vattentjänstplanen.

De nya riktlinjerna har arbetats in i planen. Delen om tillsyn över enskilda avlopp har uppdaterats.

Ändringarna är flera och av signifikanta betydelser. I HaVs riktlinjer framgår med tydlighet att man inte generellt kan besluta att ett avloppstillstånd ska vara tidsbegränsat, till exempel till 15 år som det står i vattentjänstplanen. En tidsbegränsning behöver vara motiverad, exempelvis att om 5 år kommer kommunalt avlopp att dras in till fastigheten.

En annan sak som nämns i riktlinjerna är att en kommun inte kan bestämma på förhand att inom ett visst område ska hög skyddsnivå gälla, det måste avgöras i varje enskilt fall. Däremot kan en kommun som vägledning upplysa om känsliga områden där man kan förvänta sig att bedömningen blir hög skyddsnivå. Texten i huvuddokumentet är markerad med kommentarer angående detta. Även texten i bilaga 2 behöver justeras, så att till exempel en lydelse som ”hög skyddsnivå råder i området” ändras till ”hög skyddsnivå råder oftast i detta område”

Åtgärdsföreskrifter för bristfälliga anläggningar är inte lämpligt att ha i ett styrande dokument av det här slaget. Om verksamhetsutövare senare kommer hävda att det står i vattentjänstplanen att jag har tre år på mig att åtgärda mitt avlopp och tillsynsmyndigheten har krävt åtgärd inom ett år kan det försämra myndighetens trovärdighet.

En allmän fråga gäller behovet av säkerhetsskydd för VA-anläggningar. Hur säkerställs att de bestämmelser som följer av Säkerhetsskyddslagen (2018:585) följs? Finns det någon revision av detta inom kommunen?

Specifika kommentarer i huvuddokumentet

Sid 15. Den markerade texten bör bytas ut mot ”Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter (LIVSFS 2022:12)

Sid 22. Första stycket, Mörbylånga antog sin VA-policy 2023, och den var inte gemensam med Borgholm.

Sid 29. I tabellen ”Grunder för behovsbedömning...” där bör ”skyddsnivå gällande avloppsrening” formuleras om

Sid 31. Slutet av översta stycket ”I övrigt är kommunen restriktiva till...” Det kanske kan stå kvar, men riktlinjerna för slutna tankar kommer revideras.

Sid 31. Andra stycket. ”Ett normalt avloppstillstånd...” Normalt sett tidsbegränsas inte ett tillstånd (se HaVs vägledning)

Detta har justerats i planen.

Detta har justerats i planen.

Texten har uppdaterats.

Sid 32. Sista stycket. Riktlinjerna kommer revideras inom kort.

Sid. 33. Andra stycket, dimensioneringen till 5 personekvivalenter kan diskuteras, om det finns speciella skäl kan det vara en mindre anläggning.

Sid. 33. Under rubriken ”Skyddsnivåer” behöver i alla fall rubriken omformuleras, eller hela rutan tas bort.

Sid 34. Sista stycken om generell åtgärds tid. Tidsangivelserna verkar inte stämma med de krav som ställs vid tillsynen. Förslagsvis tas hela stycket bort, eller motivera varför man behöver upplysa om åtgärds tider.

Sid. 35. Stycket med ”Prioriterade områden för tillsyn” I början står det att arbete pågår enligt Vattenmyndigheternas åtgärdsplan, men i tabellen längre ner finns ingen koppling till åtgärdsplanen, snarare mer eller mindre känsliga områden. Prioriteringen kommer i första hand ske utifrån miljö kvalitetsnormer och i viss mån också åtgärdsplan.

Sid. 35 sista stycket. Vem har prioriterat bort Grankullavik? finns det någon motivering?

5. Lantbrukarnas riksförbund, LRF, 2025-02-27.

Inledningsvis vill LRF slå fast att det är viktigt att skydda vårt grund- och ytvatten samt dricks- vattenproduktionen. LRF stödjer därför principen om att det är viktigt med vattenskyddsområden och skyddsföreskrifter för att säkra nuvarande och framtida vattenproduktion. LRF ser dock att det är viktigt att det alltid finns en tidig dialog med markägare och andra sakägare i dessa frågor då vattenskyddsområdenas föreskrifter kan innebära en stor påverkan på och förändring för verksamheten.

LRF hade ett möte med Vattenmyndigheten Södra Östersjön den 11 feb i år och då redovisades att utsläppsnivåerna av N och P ska minska drastiskt i vattendirektivets cykel 4 då HELCOM räknat ut nya värden. Övergödningsfrågan kommer att bli än mer aktuell i de områden av landet där Egentliga Östersjön är recipient. Man visade tydligt då att mycket av kraven kommer att hamna på reningsverk och lantbruket, vilket är en fråga som LRF kommer att behöva jobba vidare med. Frågan är också viktig i denna vattentjänstplan då

Ändringar är skett enligt dessa förslag.

Ändringarna har motiverats.

Kommunen delar uppfattningen.

riskerna och möjlighet för bräddningar måste minimeras.

Med den vattensituation som är på Öland behöver också kommunen se på hur man kan leverera vatten av dricksvattenkvalitet till de lantbruk med djuruppfödning som har behov av kommunalt vatten. Livsmedelsproduktionen är också en beredskapsfråga varför denna fråga inte är enbart för den enskilda lantbrukaren att hantera.

Vatten är en resurs och vi måste ta tillvara på det vatten som vi har. Ett kretsloppstänk måste finnas med inom alla områden där vatten hanteras.

Hantering av dagvatten från tätbebyggda områden är viktigt då den kan riskera att översvämma både byggnation och åkermark. Dagvattendammar ska vara väl tilltagna för att klara av skyfall och anläggningarna måste vara planerade så att underhåll kan utföras enkelt. Dagvatten innehåller mycket föroreningar vilka hamnar i sedimenten. Vid häftiga flöden kan de då sköljas ut i efterföljande diken om dammarna inte underhålls regelbundet.

Avslutningsvis ser vi det som väldigt positivt att Borgholms kommun tar sitt ansvar och att bevattningsförbud införs årligen och kampanjer för att spara vatten riktas mot hushållen. I den vattensituation som Öland befinner sig i är det både viktigt ur vattenvolymsperspektiv men också pedagogiskt riktigt.

6. Mörbylånga kommun, 2025-02-20

Vattentjänstplanen är välskriven och lätt att ta till sig. Det är svårt att skriva flexibelt och precist samtidigt som framtida beslut är just framtida och inte kan utlovas i förväg. En plan som sträcker sig över längre tid än återstående mandatperiod blir snabbt svårare att förutspå för alla kommuner.

En läsare får lätt intrycket att samarbete kring anslutning av spillvatten i Runsten etc. har kommit längre än det har. Det är ännu stora oklarheter kring hur och om detta kan ske. Mörbylånga kommun kommer inte att gå ut med ett sådant löfte i Mörbylångas vattentjänstplan eftersom förutsättningar för detta inte är satta. Det är möjligt att utelämna ledningen i Mörbylånga kommun. Dragningen i Mörbylånga

Att minska bräddningstillfällena är en föreslagen åtgärd på spillvattenanläggningen.

En hållbar dricksvattenförsörjning till lantbruket är viktig. Möjligheten att bli avtalskund har förtydligats i planen.

Kommunen lyfter detta i planen.

Kommunen delar förbundets synpunkter och påpekar vikten av anpassade skötselplaner för dagvattenanläggningarna.

Vi tackar i övrigt för synpunkterna.

Förtydligande har skett gällande eventuell framtida hantering av spillvatten från sydöstra

kommun är inte relevant för Borgholms invånare i detta sammanhang.

Går det att tona ner tryckstegringens placering och betydelse för Mörbylånga kommun och skriva något lösare som att ”det finns möjlighet att skicka vatten mellan kommuner”.

Avgränsningen beskrivs på en plats men blir aningen vidare mot slutet av planen, beroende på hur texten tolkas.

7. Region Kalmar län, 2025-02-12

Region Kalmar län anser att vattentjänstplanen överlag är väl genomarbetad och att den på ett tydligt sätt redogör för hur kommunen ska tillgodosebehovet av allmänna vattentjänster och vilka åtgärder som behöver vidtas för att skydda de allmänna VA-anläggningarna vid skyfall.

I Kalmar län står industrin för ca 50 procent av dricksvattenanvändningen. Vattentjänstlagen innebär att VA-huvudmannen ska tillhandahålla vattentjänster till alla fastigheter som är anslutna till kommunalt vatten och avlopp i kommunen, även kallat VA-kollektivet. Industrin betecknas dock som avtalskund, och är alltså inte en del av VA-kollektivet, vilket i praktiken innebär att VA-huvudmannen inte har skyldighet att leverera dricksvatten vid händelser där det till exempel råder vattenbrist. Region Kalmar län anser därför att Borgholms kommun bör överväga att klargöra detta förhållande och iakta en beredskap i vattentjänstplanen för att undvika oklarheter vid speciella händelser där vattentjänsterna inte kan levereras fullt ut.

8. Räddningstjänsten Sydost 2025-01-14

Räddningstjänsten Sydost har i uppdrag att i ägarkommunerna (där Borgholms kommun ingår), bland annat bedriva räddningstjänst. Räddningstjänst syftar till att rädda liv, miljö och egendom i samband med olyckor och liknande där räddningstjänstbegreppet är tillämpligt (behov av snabbt ingripande mm).

Kommunen har ansvar för både dricksvattenförsörjning och tillgång till brandvatten. En betydande del av vattenförsörjningen till räddningstjänstens brandvatten säkerställs i dagsläget via brandposter kopplade till det

kommundelen till Färjestadens ARV. Detta är ett av flera möjliga alternativ.

Detta har justerats.

Detta har förtydligats i planen.

Information om brandvatten har lagts till.

kommunala VA-systemet. Förhållningssätt till brandvatten via brandpostnät bör därför tas upp i någon form i planen. Räddningstjänstens grundinställning är att kommunerna utformar brandpostsystem i enlighet med gällande VAV riktlinjer, främst VAV P83 och P76.

I riktlinjer för klimatanpassning så anges att människors liv och hälsa ska prioriteras och att samhällsviktig verksamhet ska fungera även i ett förändrat klimat. Denna skrivning överensstämmer med räddningstjänstens övergripande inriktning. Räddningstjänsten och ägarkommunerna bör se över möjligheterna till informationsdelning från kommunerna till räddningstjänsten avseende information om samhällsviktiga verksamheter (lokalisering och sårbarhet). Detta för att effektivisera räddningsledningen vid en insats/händelse, där prioriteringar kanske måste göras.

Att hantera översvänningsrisker och framtida klimatutmaningar, enbart genom insatser från räddningstjänsten, är ju inte möjligt. Bland annat därför, är det väsentligt att planering som görs beaktar förebyggande åtgärder och hela det kommunala uppdraget (inklusive räddningstjänst). Dessutom är det av vikt att enskilda fastighetsägare, framför allt där återkommande problematik finns, uppmanas att själv göra förebyggande åtgärder. Detta kan exempelvis vara inköp av dränkbar pump samt ej förvarar dyrbar egendom i återkommande översvämmade källare, mm. I detta har kommunen och räddningstjänsten ett gemensamt informationsansvar.

9. SGI 2025-02-27

Geotekniska säkerhetsfrågor kan få betydelse för utbyggnaden av ett robust system för vattentjänster. Hur systemen för vattentjänster utformas kan påverka geotekniska säkerhetsfrågor (ras, skred och erosion) och i förlängningen annan markanvändning, bebyggelse och anläggningar. Vi vill därför lyfta följande punkter för att uppnå ett robust system:

Vid planering av nya ledningsdragningar behöver förutsättningar för ras, skred och erosion beaktas så att ledningarna placeras i lämplig mark.

En strategi rekommenderas för att förbättra befintliga ledningssystem med avseende på ras, skred och erosion.

Kommunen kan inte alltid uppfylla detta.

Kommunen noterar denna synpunkt.

Fastighetsägarens ansvar att förebygga skada har förtydligats.

Vid planering av dagvattenhantering är det viktigt att uppmärksamma sambandet mellan infiltration av vatten i marken och uppkomst av förhöjda grundvattentryck och porvattentryck som kan påverka släntstabiliteten i ett område. Lokalt omhändertagande av dagvatten med infiltration bör exempelvis inte ske nära branta slänter och krön.

Utformning av dagvattendammar och andra översvämningssåtgärder såsom vallar, höjning av marknivåer med mera kan påverka släntstabiliteten och behöver därför uppmärksammas.

Vid utsläpp av vatten i recipient behöver erosionsrisker beaktas, eftersom erosion kan leda till låg släntstabilitet med ras och skred som följd. Diken och ledningar med koncentrationer av till exempel dagvatten bör inte ha utsläppspunkter i branta slänter eller nära dess krön, utan då bör vatten ledas hela vägen ner till antingen plan mark eller en fri vattenyta (älv eller sjö).

En förändrad markanvändning (till exempel borttagning av vegetation eller exploatering av hårdgjorda ytor) leder till en ökad avrinning. Koncentrationer av flöden och ökade vattenmängder till följd av detta kan leda till ökad erosion och ökade förutsättningar för ras och slamströmmar.

Skyfall kan förutom översvämning även orsaka erosion i vattendrag och på mark. Denna erosion kan förutom bortspolning av mark även medföra försämrad släntstabilitet och att konstruktioner i känsliga områden undermineras.

Effekter av klimatförändringar behöver uppmärksammas, både för befintliga anläggningar och ledningar, samt vid nyplanering. Ökade vattenflöden och höjda grundvattennivåer och portryck, liksom varma och torra perioder med låga nivåer kan påverka risken för ras, skred och erosion.

SGI har i ett regeringsuppdrag om harmonisering av statligt framställda planeringsunderlag avseende ras, skred och erosion tillsammans med bl.a. MSB och SGU tagit fram en Vägledning ras, sked, erosion. Underlagen finns åskådliggjorda i en kartvisningstjänst som uppdateras regelbundet och nya underlag kan tillkomma. Informationen är från geoteknisk synpunkt värdefull vid strategiska val av lämplig markanvändning.

SGI vägledning 8, utredning av släntinstabilitet ger vägledning om stabilitetsutredningar och hur de kan utföras så att utredningarna erhåller

Information om risker och vägledning är tillagd i klimatanpassningsdelen.

tillräcklig kvalitet och omfattning. Kommunens översiktsplan kan ge ytterligare vägledning i hantering av de geotekniska säkerhetsfrågorna.

10. Trafikverket 2025-02-28

Trafik genom vattenskyddsområden:
Trafikverket delar kommunens bild av åtgärdsbehovet på de identifierade sträckorna. Som tillägg till beskrivningen kan det ekonomiska perspektivet föras in, det är i länstransportplanen som Region Kalmar prioriterar åtgärder på de regionala statliga vägarna (samtliga nämnda).

Dagvatten: Beträffande dagvatten- och skyfalls-hantering anser Trafikverket att nybyggnationer och hårdgörning av mark inte får innebära att avrinningen ökar till diken och trummor utmed den statliga infrastrukturen, varken mängd- eller hastighetsmässigt. Trafikverkets diken, trummor och andra anläggningar är enbart till för vägens avvattnings, och tillkommande vatten får inte ledas till Trafikverkets infrastruktur. Trafikverket anser att dessa frågor ska utredas och hanteras i den översiktliga planeringen samt tidigt i planprocessen för respektive detaljplan.

Ledningsarbeten: Om nya ledningar behöver dras eller om arbeten på befintliga ledningar behöver göras inom vägområdet för en statlig väg, ska ledningsägaren ansöka om tillstånd hos Trafikverket enligt väglagen 44 §. Vägområdet utgörs av hela väganläggningen med körbana och tillhörande sidoområde med dike, dikeskrön inklusive en mindre remsa utanför dikeskrön på båda sidor om körbanan. Ansökan görs enklast på Trafikverkets hemsida: <https://bransch.trafikverket.se/tjanster/ansok-om/tillstand/Ansok-om-ledningsarenden-inom-vagområdet/>

11. Vattenmyndigheten Södra Östersjön 2025-02-27

Vattenmyndigheten konstaterar att Borgholms kommuns vattentjänstplan innehåller mycket bra information och att arbetet som ligger till grund för vattentjänstplanen kommer att hjälpa er i det kommande arbetet. Det är positivt att ni ser möjligheten att använda vattentjänstplan till att samla delar av va-relaterade frågor i ett dokument. Genom att göra så minskar ni risken

Kommunen tackar i övrigt för informationen och avser att nyttja nämnda vägledning och kartunderlag i kommande planeringsarbete.

En bättre dagvattenhantering längs vägar och infrastruktur bör vara av intresse för både kommun och annan väghållare. Avledning via diken och trummor hanteras med fördel gemensamt om ansvaret tydligt kan definieras.

Vi ser gärna en ökad dialog kring infrastruktur och dagvattenbortledning längs vägar, för en förbättrad struktur kring omhändertagandet av dagvatten.

Kommunen tackar för upplysningarna.

att få motstridiga plandokument i kommunen. Relevant information kommer också att bli enklare att hitta genom att den är samlad på detta sätt. Det framgår dock inte hur en VA-plan förhåller sig till den nu föreslagna vattentjänstplanen. Nedan väljer vi att föreslå i yttrandet hur vattentjänstplanen kan utvecklas ytterligare så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

De VA-planer som ska tas fram enligt Vattenmyndighetens åtgärdsprogram och de nya vattentjänstplanerna rör delvis samma frågor, vilket även identifieras i propositionen till de nya bestämmelserna i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV).

I åtgärdsprogram 2022-2027 för Södra Östersjöns vattendistrikt finns sex åtgärder riktade till kommunen och dessa åtgärder är juridiskt bindande för alla kommuner i vattendistriktet, vilket framgår av 5 kap. 11§ miljöbalken (MB). I sammanhanget bör det även nämnas att det är myndigheter och kommuner som ansvarar för att miljö kvalitetsnormerna följs enligt 5 kap 3§ MB. Åtgärdsprogrammet beslutades i augusti 2022 och beslutet togs efter att åtgärdsprogrammet hade prövats och godkänts av regeringen.

I Åtgärdsprogrammet 2022-2027 för Södra Östersjöns vattendistrikt framgår av åtgärd 5 riktad till kommunerna: att kommunerna ska upprätta en VA-plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten samt genomföra åtgärder i enighet med VA-planen så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Miljö kvalitetsnormerna syftar till att kvalitet och kvantitet i kommunens vatten långsiktigt ska säkras. Åtgärder behöver planeras med ett avrinningsområdesperspektiv. I Åtgärdsprogrammet finns en beskrivning av hur genomförandet kan gå till. Vatten-tjänstplaner regleras däremot av 6 a-d §§ LAV. Den 1 januari 2023 ändrades LVA och nya bestämmelser om obligatoriska vattentjänstplaner infördes.

Vattentjänstplaner och VA-planer är alltså två olika planeringskrav som grundar sig i olika bestämmelser och regelverk, även om de delvis är överlappande. Vattenmyndigheten bedömer att kriterierna i kommunåtgärd 5 VA-plan inklusive dagvatten kan uppfyllas genom att integrera VA-planen och vattentjänstplanen i samma plandokument. Det bör finnas goda möjligheter till

Vattentjänstplanen kommer att ersätta VA-planen.

Åtgärderna har implementerats i planen.

samordningsvinster mellan de två planerna. Det är även möjligt att integrera kommunens VA-plan i ett annat kommunalt plandokument. Exempelvis översiktsplan eller att ha kommunens VA-plan som ett separat plandokument. Ni har såvitt vi förstår valt att inte integrera VA-plan och vattentjänstplan i samma dokument. Det är inte avgörande hur detta görs så länge kraven i kommunåtgärd 5 uppfylls av VA-planen. Genom samordning mellan de olika planer minskar dock risken för att kommunen får motstridiga plandokument. Vi rekommenderar er även att se över er VA-plan nu så att den inte står i strid med det som står i vattentjänstplanen.

Vattenmyndigheten kan konstatera att det på flera ställen i vattentjänstplan för Borgholms kommun hade varit lämpligt att redovisa vilken påverkan förslagen i vattentjänstplanen har på miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten samt hur hänsyn har tagits till miljökvalitetsnormerna i de bedömningar som har gjorts. Syftet med vattentjänstplanen respektive va-planen är att skapa synergier och inte få motstridiga planeringsdokument i kommunen. VA-planering med hänsyn till miljökvalitetsnormerna för kommunens yt- och grundvatten måste ändå göras enligt Vattenmyndighetens åtgärdsprogram och gällande lagstiftning.

Ett exempel på ställe där hänsyn till miljökvalitetsnormerna skulle kunna läggas till är de olika planerade åtgärderna. Enligt Vattenmyndigheten hade arbetet med vattentjänstplanens olika åtgärder varit ett bra tillfälle att se till att hänsyn till miljökvalitetsnormerna integreras redan från början. När det gäller era dagvattenåtgärder så är det tydligt att avsikten bl.a. är att förbättra situationen för recipienten. De är samtidigt utan tidsplan och förhållandevis otydliga. Genom att byta ut kombinerade ledningar och för att minska problemet med bräddningar i reningsverket uppstår samtidigt behov av att ta omhand dagvatten på annat sätt. Det är angeläget att en sådan analys görs samlat och att miljökvalitetsnormerna också ingår i analysen. Utbyte av kombinerade avloppsledningar eller utbyggnad av ett avloppsreningsverk leder inte automatiskt till att miljökvalitetsnormerna följs utan detta behöver analyseras i varje enskilt fall.

Vattenmyndigheten ser positivt på att ni i vattentjänstplanen berör torka och vattenbrist. Det är komplexa frågor och Borgholms kommun är

Vi förtydligar att VA-planen kommer att ersättas av vattentjänstplanen. Vi bedömer att kriterierna i kommunåtgärd 5 .

Bedömning av åtgärdernas påverkan på miljö-kvalitetsnormerna sker till viss del i miljö-konsekvensbeskrivningen. Det har även förtydligats i vattentjänstplanen.

Planen har kompletterats med bedömningar av hur de planerade åtgärderna bör påverka miljökvalitetsnormerna.

påverkad av riskerna för både torka och vattenbrist. Vattenmyndigheten för Södra Östersjön har tagit fram ett delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist. I detta finns en åtgärd riktad till länsstyrelserna som rör rådgivning till företag kring vatteneffektivisering. Ni skulle kunna kontakta länsstyrelsen och efterfråga sådan rådgivning till företagen i Borgholms kommun. Åtgärden finns beskriven på vattenmyndigheternas webbplats.

Vattenmyndigheterna vill också upplysa om de digitala åtgärdsunderlagen som har tagits fram som stöd för handläggare på kommuner och länsstyrelser i deras genomförande av åtgärdsprogrammen. Det finns information om åtgärdsbehov för kommunens vattenförekomster och så långt som möjligt framgår även vilken påverkanskälla som behöver åtgärdas.

Vi har också tagit fram ytterligare ett verktyg som vi hoppas ska kunna hjälpa kommunerna att prioritera mellan olika åtgärder. Vi har kompletterat de digitala åtgärdsunderlagen med ett Exceldokument som innehåller riskbedömningar i tabellform gällande övergödning och miljögifter i en kommun som behöver åtgärdas och vilka miljöproblem det gäller. Även vattenskyddsåtgärder igår.

Vattenmyndigheten avstår att yttra sig om vattentjänstplanen uppfyller lagkraven på vattentjänstplaner enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster då det inte är Vattenmyndighetens roll att avgöra det.

12. Ölands Naturskyddsförening 2025-02-24

Ölands Naturskyddsförening har granskat delar av Vattentjänstplan för Borgholms kommun och finner att: Det gedigna och komplexa arbetet förefaller vara ett väl genomarbetat arbete, vi hittar inte några direkta brister eller ”problem”. Planen täcker både dricksvatten, enskilda avlopp och vattentäkter på ett väl genomlysande sätt. Även dagvatten och framtida planer verkar vara väl genomlysta. Dessutom ligger den lite utanför vårt normala område, och vi har kanske även måttliga kunskaper i sådana frågor.

Vi förtydligar i planen att kommunen planerar att genomföra särskilda åtgärder enligt detta delåtgärdsprogram.

Kommunen tackar för råd och information.

Vi har därför inget att invända mot. Men kan känna en oro över att arbetet med avlopp på östra sidan ligger där sammankopplingen Med Mörby-långa kommun verkar vara tänkt i en avlägsen framtid. Man måste betänka att tidshorisonten för projektet sträcker sig in på 2040-talet.

13. Ölands vattenråd, 2025-02-28

Ölands vattenråd är en ideell förening bestående av medlemmar från näringslivet, kommunerna och andra föreningar som Sportfiskarna och Naturskyddsföreningen. Vårt uppdrag är länkat till EU:s vattendirektiv vars målsättning är att uppnå minst god vattenstatus i alla typer av vattenförekomster. Vattenrådets roll är att stimulera och tillvarata lokalt engagemang och tillföra kunande samt medverka till prioriterade åtgärder.

När det gäller vattentjänsterna är dessa beroende av och påverkar vattenstatus i våra vattenförekomster. Statusen enligt vattendirektivet omfattar både kvalitet och kvantitet, som i sin tur även är av stor vikt för biologisk mångfald. Tillgången till tillräckligt med rent dricksvatten under alla förhållanden är avgörande för samhället och ställer särskilda krav utöver vattendirektivet. Väl fungerande avloppslösningar är av stor vikt för vattenkvalitet i recipienterna och för den biologiska mångfalden i våra ytvatten.

Valet av metoder för att tillgodose dessa behov är avgörande för både effektivitet och kostnadsnivå. En framgångsrik vattenförvaltning handlar om att samhället i ett helhetsperspektiv satsar resurserna där de gör störst nytta för pengarna. Här finns det enligt vår mening anledning till analys av vattentjänstplanens konsekvenser.

Kommunen förtjänar beröm för sin ambitionsnivå att omhänderta avloppsvatten i kommunal regi. Det är förtjänstfullt att renat avloppsvatten används till bevattning av åkermarker i Böda och att detta möjliggörs i och med utbyggnaden av ledningsnätet från Borgholms ARV till Kårehamn.

Vi konstaterar att med traditionell utbyggnad av det kommunala ledningsnätet, kopplat till några få reningsverk uppstår mycket stora kostnader. Det handlar om hundratals miljoner i investeringar och lika mkt pengar i brukningsavgifter sett

Vi tackar för synpunkterna.

över några år. Den väsentliga frågan blir då vad som uppnås i fråga om förbättrad miljö, klimat och hälsa med denna metod?

Livscykelanalyser behöver genomföras som också beaktar miljö-, klimat och resurskonsekvenser av anläggningsprocessen. Vi ser inga sådana analyser och därav följande motiveringar i planen. Att satsa så mycket kapital utan en kostnads/nyttoanalys är inte försvarligt.

Det står klart att enskilda avloppslösningar enligt förhärskande metoder som regel är bristfälliga, med tanke på våra geohydrologiska förhållanden. Men det är möjligt att åstadkomma mycket genom nytänkande, med utgångspunkt i tillämpade metoder i vårt eget land. Inte minst kopplat till kretslopp av näringsämnen. Av detta finner vi ingenting.

När det gäller alternativa metoder gemensamt för ett större antal fastigheter existerar även sådana. Alla lösningar kräver inte utbyggnad av ett omfattande ledningsnät och anslutning till reningsverk. En utmaning som traditionell avloppsrening i ARV inte löser är kretslopp av näringsämnen. Vid bevattning med avloppsvatten kan detta tillgodoses i varierande grad, men ej fullständigt, om slammet med dess näringsinnehåll inte tillvaratas. Dessutom kvarstår ett problem med blandning av olika typer av avloppsvatten som tillför föroreningar.

Utsläpp av skadliga ämnen till våra kustvatten när avloppsvatten inte återförs på land är inte försumbara och ARV är därför inte den ultimata lösningen ur miljösynpunkt.

Med så stora satsningar måste vi ha ett underlag som tydligt visar att dessa är motiverade och ger ett gott resultat i förhållande till insatserna, driften medräknad. Vi föreslår att såväl alternativa enskilda avloppslösningar och gemensamma lösningar blir föremål för en gedigen utredning som kan ge svar som håller över tid. Ju mer långsiktiga satsningar, desto mer angeläget.

Högteknologiska system kan förlora i konkurrenskraft, när framtiden kännetecknas av en tilltagande resursknapphet och därmed allt högre priser på material. När en sådan utredning är genomförd bidrar den till en tydligare framtids-säkrad handlingsplan med mål, åtgärder, för-

Kostnads- och nyttoanalyser redovisas ej i denna plan men det sker i samband med större åtgärder på anläggningen.

Kretsloppsaspekten kan utredas vidare, vilket förtydligas i planen.

väntade resultat och kostnader (kostnads-effektivitet).

Det är ett berättigat krav att dagvatten i framförallt tätorter renas innan utsläpp i våra utsatta kustvatten. Lösningarna behöver vara väl avvägda både utifrån reningseffekt och kostnadseffektivitet. Det som genomförts inom Borgholms tätort reser frågetecken i båda dessa avseenden. Det är av stor vikt att uppföljning sker! För att hantera föroreningar från större hårdgjorda ytor centralt i staden behöver dammar etableras nedströms dessa.

Borgholms kommun har god tillgång på lämpliga större vattentäcker. Flera av de mindre kommunala vattentäckerna har tagits ur bruk pga kvalitetsproblem. De vattentäcker vi idag har i drift behöver värnas till varje pris. Det är därför av yttersta vikt att det sker en kontinuerlig uppföljning av vattenkvaliteten. Varje försämring behöver kopplas till föroreningskällor och åtgärdas. Det finns även i nuläget behov av att uppgradera vattenkvaliteten i vissa avseenden.

Vi noterar att beskrivningen av de olika täckerna är summarisk och inte utgör något heltäckande underlag för bedömning av problem och åtgärdsbehov.

Under rubriken "Riktlinjer för vatten" finns flera viktiga punkter. De behöver konkretiseras och kopplas till vattenförsörjningen på ett tydligare sätt, med prioriteringar och konkreta åtgärder i förekommande fall.

Under rubriken "Enskild vattenförsörjning" konstateras att det finns en utbredd problematik. Dock utan någon verksam strategi för hur brister generellt kan avhjälpas. Det finns hos kommunen ett stort antal laboratorie-analyser från många brunnar som kan användas både för mer ingående bedömningar och uppföljningar av trender över tid. Här finns underlag för en åtgärdsstrategi! Med tanke på hur många enskilda brunnar som tagits ur bruk p.g.a. bristande vattenkvalitet och den stora andelen av nyttjade brunnar som har kvalitetsproblem, behöver kommunen axla en roll framöver!

Länsstyrelsen har tillsynsansvar rörande de största täckerna, men det yttersta uppföljnings- och kvalitetsansvaret i förhållande till medborgarna, behöver bäras av kommunen i

Åtgärder på dagvattenhanteringen Borgholms tätort behöver ske med hänsyn till en redan bebyggd miljö. Anläggningarna har anlagts med både effektivitet och nytta i åtanke och har utformats av konsult med god kompetens. Förbättrande åtgärder planeras på befintlig anläggning.

Uppföljning av vattenkvalitet sker och åtgärder planeras.

Viss information om täckerna har utelämnats med hänsyn till sekretess. Åtgärdsbehov finns däremot beskrivna.

Detta har förtydligats i planen.

Problematiken beskrivs under enskilda anläggningar. I åtgärdsplanen för finns förslag på hur dricksvattenförsörjningen ingår även enskild försörjning.

handling! För att uppnå god resiliens behöver vi ett flertal vattentäkter. Det minskar också kostnader för ledningar och pumpning. Fler möjligheter till vattenuttag behöver undersökas närmare.

Avsaltningsverket är en jämförelsevis dyr lösning. Fokus behöver framgent vara på kvarhållning av vatten, vilket också bidrar till en god ekologisk status. Verket kan motiveras av att vattenbrist kan uppkomma, även efter att potentialen på land nyttjats ”fullt ut” och möjliga vattenhushållande åtgärder genomförts. Hus-hållning med kvalitativt yt- och framför allt grundvatten är den viktigaste och billigaste åtgärden.

Utifrån ett beredskapsperspektiv kan det vara mindre sårbart med många små anläggningar jämfört med få stora, både när det gäller dricksvatten och avloppsrening. Några få, stora anläggningar är enklare att hitta och slå ut jämfört med framför allt enskilda avlopps- och dricksvattenlösningar. Till exempel kan en störning vid ett större reningsverk medföra att orenat avloppsvatten måste släppas ut under en längre tid vilket får väldigt stora konsekvenser. Vi anser också att det är viktigt att arbeta utifrån ett avrinnings-områdes-/tillrinnings-områdesperspektiv både när det gäller minskat läckage av näringsämnen samt ökad grundvattenbildning, vilket lyftes fram förtjänstfullt i den nya översiktsplanen.

Ölands Vattenråd samverkar gärna med Borgholms kommun kring planering och genomförande av åtgärder för att främja statusen på både grundvatten, ytvatten och kustvatten och med arbete för en bättre vattenhushållning.

14. Enskild fastighetsägare 2025-02-28

Efter flera års sökande hittade vi år 2020 en tomt på Norra Öland som motsvarade våra förväntningar. Då kommunalt vatten var en viktig del tog vi flera kontakter med tjänstemän på kommunen för att försäkra oss om utbyggnadsplanen för vatten och avlopp. Vi fick veta att vatten och avlopp skulle komma år 2020-2024. Området där vår tomt ligger hade högsta prioritet pga. miljömässiga skäl. Vi kände oss trygga med det beskedet och köpte tomten.

Vikten av resiliens, med olika möjligheter till dricksvattenförsörjning beskrivs närmare i klimatanpassningsdelen av planen.

En avvägning av detta har skett. Resiliens är av största vikt för att nå en säker dricksvattenförsörjning. Stärkt grundvattenbildning genom kvarhållande av vatten är en av åtgärderna som föreslås i planen.

Åtgärder som kan minska bräddningstillfällena föreslås.

Vissa områden kan bli aktuella för enskilda lösningar och att detta ska särskilt beaktas enligt nya ändringen i LAV.

Översiktsplan och vattentjänstplan samverkar i nämnda frågor med stöd av varandra.

Kommunen uppskattar alla initiativ till samarbete som kan leda till förbättringsåtgärder kring vatten och miljö och tackar för inlämnade synpunkter.

Under vintern år 2020 påbörjade vi bygget och 2021 stod huset klart. Då vattnet från brunnen inte var brukligt skickade vi det på analys. Svaren från analysen skickade vi till flertalet leverantörer för filterlösning för att investera i filer som kunde rena vatten. Samtliga leverantörer menade att vattnet inte skulle gå att rena med deras filterlösningar och avstod från investering. Vi har också undersökt möjligheten att gräva ny brunn men även här blivit avrådade då det inte skulle förändra resultatet. Tomten ligger för nära vattnet för att undvika att salt kommer ner.

Vi hade för avsikt att initialt vara sommarboende men att nu när yngsta barnet tar studenten flytta till huset permanent. Att bo i huset är dock inte möjligt under rådande omständigheter då vi inte kan använda vattnet överhuvudtaget. Då den höga mängden salt gör att rören rostar och förstörs kan vi inte använda dusch, diskmaskin, tvättmaskin och andra vattenkrävande produkter. Vi kan heller inte ha golvvärme eller värmepump i gång. Allt detta kan vi leva med som sommarvärdar men att bosätta oss permanent är inte möjligt. Vi kan inte nyttja huset under vinterhalvåret och har värmeelement och fläktar i huset för att undvika fukt.

Att år 2023 finna information att utbyggnaden av vatten för vårt område blivit framflyttat gjorde oss oerhört besvikna och den jurist vi anlitat i ärendet menar att det finns stora tveksamheter till rätten att göra så med de grunder som anges. Han menar att det framgår tydligt vid granskning av Lag om allmänna vattentjänster, kommunallagen samt av prejudicerande domar att Borgholms kommun grovt åsidosatt sitt åtagande gällande vattenförsörjning. Det har fastställts att fastighetens närhet till Östersjön gör att den faller inom ramen för § 6 - Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall kommunen se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning. Sammanfattningsvis tycks Borgholms kommun upprätta en vattentjänstplan för att uppfylla de krav som ställs på kommunen reglerat i lagen om allmänna vattentjänster. Att däremot verkställa planen tycks anses av mindre

Kravet enligt LAV 6 §, att om behov föreligger för en viss vattentjänst, ska kommunen ordna med VA-försörjning, utgör grund för vår utbyggnadsplan. Vidare bygger planen på en miljö- och hälsomässig bedömning av behovet av kommunala vattentjänster som tillsammans sätter prioriteringsordningen för VA-utbyggnaden.

Kommunen beklagar att fastigheten ännu inte har en hållbar VA-försörjning och vill förtydliga att området fortfarande planeras att anslutas.

Förändringar i en utbyggnadsplan kan ibland ske beroende på yttre omständigheter. Vissa åtgärder på befintligt VA-nät kan behövas innan en nyanslutning kan ske, vilket kan påverka tidsplanen.

Det är först när ett verksamhetsområde har antagits som en utbyggnad kan förväntas kunna ske enligt tidsplan, i annat fall bör den ses som en preliminär planering. I det aktuella området är VO ännu ej antaget. Nya verksamhetsområden beslutas av kommunfullmäktige.

Kommunen kan, i väntan på kommunal anslutning, i vissa fall ge tillstånd till en tillfällig VA-lösning.

Kommunen delar inte uppfattningen att vi inte uppfyller kravet enligt LAV 6§. Kommunen har intentionen att så långt som möjligt följa utbyggnadsplanen och att verkställa denna är av högsta prioritet.

vikt då denna plan i stort är identisk med föregående plan.

Ta gärna del av domarna som ger en klar bild av kommunens ansvar: <https://www.domstol.se/domar-och-beslut/statens-va-namnds-avgoranden/-6---kommunens-skyldighet-att-ordna-vattentjanster/>
Samt <https://www.domstol.se/domar-och-beslut/statens-va-namnds-avgoranden/-6---kommunens-skyldighet-att-ordna-vattentjanster/>

Vår förhoppning är att kommunen nu tar sitt ansvar och prioriterar utbyggnad av vatten och avlopp.